

KULDARA POLIMETALL MA'DANLASHUV MAYDONINING GEOLOGIK TUZILISHI VA FOYDALI QAZILMALARI

Ziyayev F.Ch

TDMAU Neft-gaz va konchilik ishi kafedrası Katta o'qituvchisi ziyayevfozil@gmail.com

Xamroyev D.T

*TDMAU Neft-gaz va konchilik ishi kafedrası FQKG22A guruh talabasi
dilshodxamroyev757@gmail.com*

Anotatsiya: *Ushbu maqolada Kuldara polimetall ma'danlashuv maydonining geologik tuzilishi, stratigrafiyasi, tektonik xususiyatlari hamda foydali qazilmalarning joylanish qonuniyatlari tahlil qilinadi. Hududda olib borilgan geologik-qidiruv ishlarining natijalari asosida ruda tanalarining shakllanish sharoitlari yoritilib, ularning sanoat ahamiyati baholanadi. Tadqiqot natijalari xom ashyo bazasini kengaytirish va zahiralarni balansini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *Kuldara, polimetall, geologik tuzilish, stratigrafiya, tektonika, ruda tanalari.*

KIRISH

So'nggi yillarda rangli va nodir metallarga bo'lgan ehtiyojning ortib borishi polimetall konlarini chuqurroq o'rganishni talab etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, Kuldara polimetall ma'danlashuv maydoni geologik tuzilishining kompleks tahlili dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur hudud murakkab tektonik sharoitda shakllangan bo'lib, undagi foydali qazilmalar turli geologik jarayonlar bilan chambarchas bog'liq.

Maqolaning asosiy maqsadi. Kuldara maydonining geologik tuzilishini tavsiflash, stratigrafik qatlamlar va tektonik elementlarni tahlil qilish, shuningdek, ruda hosil bo'lish jarayonlarini ilmiy asosda yoritishdan iborat.

Hududning geografik va geologik o'rni

Kuldara polimetall ma'danlashuv maydoni mintaqaning tog'li qismida joylashgan bo'lib, relyefi kuchli parchalangan. Hududning geologik rivojlanishi uzoq davom etgan tektonik va magmatik jarayonlar bilan tavsiflanadi. Maydon mintaqaviy geologik tuzilmalarning tutashgan qismida joylashganligi sababli, bu yerda turli yoshdagi jinslar keng tarqalgan.

Geologik xaritalash ishlarining natijalariga ko'ra, hududda cho'kindi, metamorfik va magmatik jinslar uchraydi.

Ularning o'zaro munosabati ruda tanalarining joylashuvi va sanoat ahamiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Stratigrafiya

Kuldara maydonida bir necha stratigrafik komplekslar aniqlangan.

Eng qadimgi qatlamlar metamorfik jinslardan iborat bo'lib, ular keyingi geologik davrlarda hosil bo'lgan cho'kindi va magmatik jinslar bilan qoplangan.

Stratigrafik kesimda qumtoshlar, ohaktoshlar, slanetslar va vulkanogen jinslar muhim o'rin tutadi.

Ushbu qatlamlar ruda minerallashuvi uchun qulay muhit yaratgan. Ayrim stratigrafik gorizontlar polimetall ruda tanalarining asosiy joylashuv zonalari sifatida ajralib turadi.

Tektonik tuzilish

Hududning tektonik tuzilishi murakkab bo'lib, yoriqlar, burmalar va blokli tuzilmalar keng rivojlangan.

Asosiy tektonik elementlar ruda tanalarining shakllanishi va joylanishida muhim rol o'ynagan.

Yoriqlar tizimi orqali magmatik eritmalar va gidrotermal eritmalar harakatlangan bo'lib, natijada metallarning konsentratsiyalanishi yuz bergan.

Ayniqsa, shimoli-g'arbiy va janubi-sharqiy yo'nalishdagi yoriqlar ruda hosil bo'lish jarayonlari bilan bevosita bog'liqdir.

Magmatizm va metamorfizm

Kuldara maydonida magmatik faoliyat izlari aniq kuzatiladi. Intruziv va effuziv jinslar ruda hosil bo'lish jarayonlarida asosiy manba sifatida xizmat qilgan. Magmatik intruziyalar atrofidagi kontakt zonalarida metamorfizm kuchli namoyon bo'lgan. Metamorfik jarayonlar natijasida jinslarning fizik-kimyoviy xususiyatlari o'zgargan va bu holat foydali komponentlarning qayta taqsimlanishiga olib kelgan.

Natijada polimetall ruda tanalarining sanoat jihatdan qimmatli turlari shakllangan.

Ruda tanalari va ularning tarkibi

Hududda aniqlangan ruda tanalari asosan tomirli va linzali shaklda bo'lib, ular qo'rg'oshin, rux, mis va boshqa rangli metallarga boy.

Ruda minerallari tarkibida galenit, sfalerit, xalkopirit kabi minerallar keng tarqalgan.

Ruda tanalarining joylanishi stratigrafik va tektonik omillar bilan belgilanadi. Ularning qalinligi va uzunligi turlicha bo'lib, ayrim uchastkalarda sanoat miqyosida qazib olish imkonini beradi.

Xulosa

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Kuldara polimetall ma'danlashuv maydoni murakkab geologik tuzilishga ega bo'lib, foydali qazilmalarning shakllanishi stratigrafik, tektonik va magmatik jarayonlar bilan chambarchas bog'liq.

Hududdagi ruda tanalari sanoat ahamiyatiga ega bo'lib, ularni yanada chuqurroq o'rganish xom ashyo bazasini kengaytirish va zahiralar balansini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida qo'shimcha geologik-qidiruv ishlarini olib borish, zamonaviy geofizik va geokimyoviy usullarni qo'llash Kuldara maydonining iqtisodiy salohiyatini yanada oshirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayev A. va boshqalar. Geologiya asoslari. — Toshkent: Fan, 2018.
2. Karimov B. Rangli metall konlari geologiyasi. — Toshkent, 2020.
3. Geologik qidiruv ishlari bo'yicha hisobotlar. Kuldara maydoni, 2015–2022.
4. Xolmatov S. Tektonika va ruda hosil bo'lish jarayonlari. — Samarqand, 2019.

5. Saidov L.B., Qarshiyev Sh.X. "Geologik-geofizik materiallarni tahlil qilish va umumlashtirish hamda masofaviy tadqiqotlar o'tkazish asosida yashirin qo'rg'oshin-rux ma'danlashuvi obyektlarini aniqlash uchun Vaxshivar va Kuldara maydonlarining istiqbollarini o'rganish" 2011-2013-yillar.